

Пятніца, 27 сакавіка 1998 г.

№ 31

Кошт свабодны

СВАБОДА

Забаронена 24 лістапада 1997 г.

Лукашэнка прымярае бесказырку

Беларусь будзе апекавацца ваенным караблём і падводнай лодкай Паўночнага флоту Pacii, — заявіў у сераду Лукашэнка падчас сустэрэчы з маракамі атамнага ракетнага крэйсера «Пётр Вялікі» на ваенна-марской базе ў Севераморску непадалёк ад Мурманска.

Беларускі прэзідэнт збіраецца аднавіць старую савецкую традыцыю, калі канкрэтныя рэспублікі, рэгіёны ці працоўныя калектывы бралі шэфства над баявымі караблямі розных флотаў. Першым знакам такой апекі стаў тэлевізор «Віязь», перададзены Рыгоравічам у падарунак камандзе «Пятра Вялікага». Уздзячны марак ў адказ узнагародзіў Лукашэнку цяльняшкай і бесказыркай.

Як нам паведамілі ў прэзідэнцкай адміністрацыі, пытанне шэфства пакуль «знаходзіцца ў стадыі распрацоўкі», і які канкрэтна карабель будзе адданы пад беларускую апеку, стане вядома пасля кансультатыўнай паміж адміністрацыяй Лукашэнкі і кіраўніцтвам Мурманскага вобласці, а таксама камандаваннем Паўночнага флоту. Не ведаюць пакуль прэзідэнцкія чыноўнікі і колкі будзе каштаваць гэтае шэфства, ці прадугледжвае яно фінансавую дапамогу маракам.

Нагадаем, што гэта ўжо другі выпадак прайўлення зацікаўленасці Лукашэнкам расійскімі караблямі. Як паведамляла газета «Аргументы и факты», падчас свайго лютайскага візіту ў Уладзівасток Рыгоравіч выказаў шкадаванне, што былы флагман Цхакацінскага флоту, авіяносец «Мінск» прададзены на металолом у Паўднёвую Карэю. Калі карабель з такою назоваю зноў з'явіцца ў расійскім флоце, Лукашэнка гатовы ўзяць яго на ўтрыманне Беларусі. На тыму супрацоўніцтва ў ваенна-марской галіне Лукашэнка нават збіраецца весці перамовы з расійскім прэзідэнтам Барысам Ельцыным.

Альгерд НЕВЯРОУСКИ

Будзе помнік вялікаму канцлеру

На Дзень Волі, 25 сакавіка, гарадскія ўлады Слоніма прынялі ўхвальнае рашэнне — дазволіў ўстанавіць помнік знакамітому канцлеру Вялікага княства Літоўскага Льву Сапегу.

З такой прапановай зварнулася ў гарвыканкам ініцыятыўная група гараджан на чале са старшынёй прафкама мясцовай бальніцы Таццяной Кажанковай. Для будучага помніка Льву Сапегу, які з 1586 года быў слонімскім старостам, пакуль яшчэ не вызначана пляцоўка. Фундатарами праекта выступіў фонд Льва Сапегі. Мяркуецца, што аўтарам помніка будзе скульптар Іван Міко.

Мікола ВАЙТОВІЧ

Падгайны «адкручвае» цэны

Старшыня Дзяржкамітэта па друку Mihail Padgajny таксама ўзяўся «адкручваць» цэны.

18 сакавіка ён разаслаў адпаведнае распараджэнне ва ўсе структуры свайго ведамства, каб «не дапусціць дастабілізацыі спажывецкага рынку і неабронтаванага росту цэнаў». Усе прадпрыемствы Дзяржкамдруку цяпер не маюць права прыміць новыя партыі прадукцыі — гэта значыць газетаў, часопісаў, кніжак, календароў і да т. п. — па цэнах, якія перавышаюць узровень 1 сакавіка. Адноўленыя кошты і па паслугі прадпрыемстваў камітэта. Цяпер некаторыя перыядичныя выданні вымушаныя прадаваць сваю прадукцыю па штучна заніжаных коштах. Напрыклад, рэдакцыя «Брэсцкага кур'ера» не дазволіў падняць кошт газеты з пяці да сямі тысячай рублёў.

Альесь ДАШЧЫНСКИ

Справа Мірона жыве

Свята бывае не тады, калі яго дазваляюць улады.

Свята — гэта калі святкуюць людзі.

Гарадскія ўлады Бабруйска забаранілі правядзенне мітынгу з наўгода юбілею БНР. Старшыня гарвыканкама Уладзімір Раманоўскі заявіў, што такога свята ён «не ведае». Аднак гараджане нагадалі пра юбілей, вывесіўшы на цэнтральнай вуліцы Бабруйска больш за 20 бел-чырвона-белых сцягоў.

Да 10 гадзінай раніцы іх «ліквідоўвалі» з дапамогай аварыйнай машыны. Толькі на ўездзе ў горад з боку сталіцы бел-чырвона-белы сцяг застаўся лунаць на 25-метровым маяку, на які «ліквідатары» не асмеліліся залезці.

У мінскім мікрараёне Сухарава таксама знайшліся паслядоўнікі легендарнага Мірона, які вывесіў сцяг ў Лёзну на высокавольтных лініях і воданапорных вежах. На даху самага высокага дома, які знаходзіцца на скрыжаванні вуліц, сцяг пратрымаўся да ўчарашнія дня.

Мікола ВАЙТОВІЧ

Сёння чакаеца прысуд

Вадзім Кабанчук можа стаць «хімікам»

Сёння ў Мінскім гарадскім судзе павінны абавязці прысуд актывісту Маладога Фронту Вадзіму Кабанчуку. Судовая калегія ў складзе суддзі Сушко і народных засядальнікаў Рогач і Бабенка вырашыць лёс 23-гадовага юнака, якому інкryмінуюць супраціўленне міліцыі і актыўны ўдзел у несанкцыянаваных палітычных дэманстрацыях вясной мінлага года.

Тры дні працэсу маглі пераканаць суд у тым, што былы выпускнік аўтатранспартнага факультета беларускай Політэхнічнай акадэміі парушаў закон. Гэта вынікала з паказанняў сведкаў і відэазапісу падзеі 10 і 23 сакавіка. З большага не адмайляўся ад сваёй віны і Кабанчук. Аднак у апошнім слове ён папрасіў суд улічыць, што пэўную частку адказнасці за інцыдэнты павінна несці і міліцыя. Актывіст Маладога Фронту сцвярджаў, што ён не ўдзельнічаў бы ў бойках з міліцыяй, калі б тая не правакавала дэманстрантаў на супраціўленне. Амонаўцы сілай разганялі санкцыянаваныя пікеты, неаднаразова хапалі і збівалі дэманстрантаў проста на тратах, а міліцыя відэааператоры здымалі гэтыя бойкі, каб потым лягчай было судзіць людзей, сцвярджаў Кабанчук.

І ёсё ж напрыканцы ён заявіў, што гатовы панесці любое пакаранне суда. Якім яно будзе? Паводле Крымінальнага кодэкса, злачынствы, у якіх абвінавачваецца Кабанчук, могуць пасяягнуць зняволенне ў калоніі тэрмінам да 5 гадоў. Аднак, не выключана, што пакаранне будзе больш мяк-

кім. Эта надзея з'явілася пасля выступу пракурора Сяргея Целяжэвіча, які палічыў магчымым (спаслаўшыся на станоўчыя характеристыкі Кабанчука і ягонае прызнанне сваёй віны) абменявацца ўмоўным зняволеннем да прымусовай працы (так званая «хімія»). Тэрмін «хімія» прапанаваны пракурорам Кабанчуку, — 3 гады.

Назіральнікі адзначаюць, аднак, што ў практицы пакарання беларускіх апазіцыянераў у апошнія часы неаднаразова здалася, што суды выносілі прысуды больш жорсткія, чым працілі пракуроры. Так было ў справах Шарамета з Завадскім і Лабковіч з Шыдлоўскім. Ці падзеліць Вадзім Кабанчук лёс прысуджанага да турмы актыўіста Маладога Фронту Аляксея Шыдлоўскага, стане вядома сёня.

Алесь ПАУЛОВІЧ

Антановіч і Заламай збіраюцца ў вандроўку

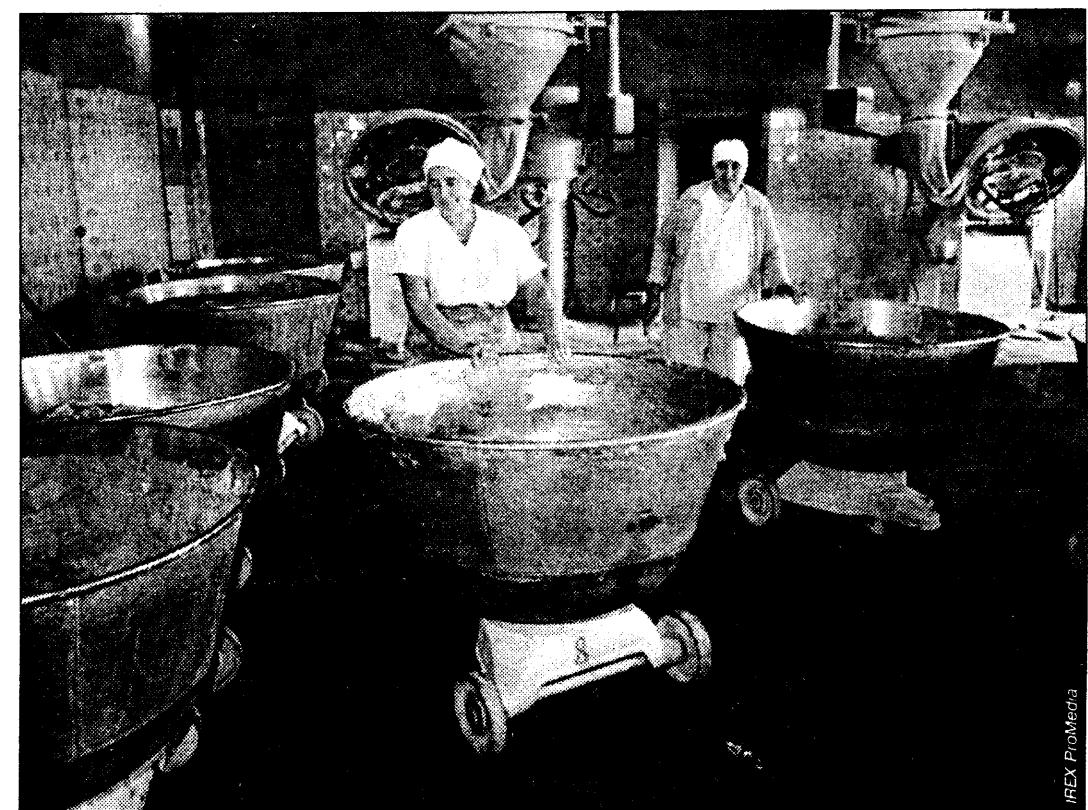
28 сакавіка міністр замежных справаў Іван Антановіч збіраецца ў Пакістан. Кіраўнік зневінілічнага ведамства працягвае прабіваць акно на ўсход. Ён мае намер сустэрэцца з прэзідэнтам, прэмерам, спікерам парламента і міністрам замежных справаў гэтай краіны. І. Антановіч плануе «актыўізаць» беларуска-пакістанскую супрацоўніцтва.

Арыгінальным чынам збіраецца навесці парадак сярод кіраўнікоў прававінай вертыкалі губернатар Брэсцкай вобласці Уладзімір Заламай. Губернатар мае намер наўёдзіць абсалютна ўсе населеніе пункты вобласці, каб, па яго словам, «привесці в чувство» мясцовасць кіраўніцтва. Аб гэтым праекце Заламай паведаміў падчас абласной гаспадарчай нарады. Ён з гонарам адзначаў, што да яго ніхто нічога падобнага ў гісторыі не дзялісці. На тэрыторыі Брэсцкай вобласці знаходзіцца больш як 2 тысячы 200 населеных пунктаў.

Алесь ДАШЧЫНСКИ
Альгерд НЕВЯРОУСКИ

Новыя акцыі за старыя чэкі

Урад вырашыў надаць новы імпульс чэкаўай прыватызацыі

Работніцы хлебазаводаў спадзяюцца, што пасля прыватызацыі на прадпрыемствах стане менш цяжкай ручнай працы.

Даволі прывабнымі лічачаў і прадпрыемствы лёгкай і харчовай прымеславасці — Жабінкаўскі цукровы завод, кандытарская фабрика «Чырвоны мазыранін», Лідахлебапрадукт, вытворца макаронаў «Барымак», Слуцкі хлебзавод, Маладзечанскі камбінат хлебапрадуктаў. Цікавасць уяўляе і вядомая добрушская папяровая фабрика «Герой працы», акцыі якой рас-

павісіліся для ўсіх грамадзянаў, а таксама «Лідсельмаш», на які, па некаторых звестках, зноў звяртаюць увагу замежныя інвестары.

Алесь САДОУСКИ

НАВІНЫ будуть прыходзіць да вас па новым часе!

Дзяржкамітэт па стандартызацыі, метралогіі і сертыфікацыі нагадвае, што 29 сакавіка ў 2 гадзіны ночы краіна пераходзіць на летні час. Стрэлкі гадзіннікаў неабходна перавесці на адну гадзіну наперад.

Па шляху да беларускай мэты

Незалежнасць Беларускай Народнай Рэспублікі абвяшчалася ў будынку сённяшняга Купалаўскага тэатра. 80-годдзе абвяшчэння грамадскасць святкавала ў Палацы культуры тонкасуконнага камбіната.

Адкрываючы ўрачысты сход, народны пісьменнік Васіль Быкаў называў дзень 25 сакавіка 1918 года «святам-сімвалам, які будзе святыцца вечна». Усе народы Еўропы да канца XX стагоддзя, па слоўах Быкава, вырашылі свае нацыянальныя мэты; адзіным, хто не вызначыўся, застаўся толькі народ Беларусі. «Наша нацыя хворая, глухая і нямая», — з бокам гаварыў Быкаў, але прыйдзе час — і беларуская мэта таксама ажыццяўіцца. «Для ідзе не страшная зброя, ёй не трэба ні хлеб, ні бульба, адно трэба — Бог. А Бог не пакіда Беларусь нават у горшыя часіне яе гісторыи. Беларусь жыве і будзе жыць. Жыве Беларусь!» — завяшшы свой выступ Васіль Быкаў.

Народны паст Ніл Глєвіч у пастычнай форме падтрымаў ідзю аўтадніння беларусаў вакол падзея пачатку вясны 1918 года: «...Жыццё памкне свободна, як рака, і першым святам Бацькаўшчыны

стане Дзень 25 сакавіка», — пад гром аўсацыі абвясяці Ніл Глєвіч. БНР стаяла ў кроку ад дзяржавы ў поўным сэнсе гэтага слова, гаварыў у дакладзе в.а. старшыні БНФ Лявон Баршчэўскі. У 1918 годзе першы незалежны беларускі ўрад здолеў атрымаць прызнанне краінаў Балты і Украіны, паспей пабудаваць сістэмму адукцыі, абвесьці эканамічны і палітычныя свабоды і пачаў іх забяспечваць. Але супрацьдзеянні «маскоўскіх бальшавікоў і польскіх шавіністў» не дазволілі давесці справу дзяржаўнага будаўніцтва да канца», сцвярджаў выступаўца. Па словам Лявона Баршчэўскага, змаганне за сапраўды незалежную Беларусь працягваеца і цяпер, калі на палітычнай карце свету ўжо існуе Рэспубліка Беларусь і перамога ў гэтай барацьбе абавязкова будзе за народам Беларусі.

Святкаванне ў палацы культуры завершылася вельмі натхнё-

ным, унушальным па самааддачы артыстаў, канцэртам.

Дзень Волі ля помніка пакутнікам

Ёсць у Маладзечне помнік для нашай краіны, на жаль, не звычайны. Эта памятны знак пакутнікам за волю і незалежнасць Беларусі, устаноўлены на Цэнтральнай плошчы яшчэ ў той час, калі мэрам горада быў Генадзь Карпенка. 25 сакавіка мясцовая суполка БНФ збиралася наладзіць гэтага знака мітынг з нагоды Дня Волі.

Гарвыканкам, аднак, гэтага не дазволіў, а перанёс мерапрыемства ў непрыдатнае месца. Людзі ўсё ж сабраліся менавіта ля памятнага знака: усклалі кветкі, пачыталі вершы, запалілі свечкі, ушанавалі памяць пакутнікаў. Інцыдэнт з уладамі не было — міліцыянты цікавіліся, што тут адбываецца, але ў выніку не палічылі сход мітынгам. Нават дзіўна.

Алег ГРУЗДЗІЛОВІЧ
Вадзім КАЗНАЧЭЎ

Яшчэ адной зонай больш

У Беларусі хуткімі тэмпамі распашоўджваецца мода на свабодныя эканамічныя зоны. Канкурэнцыя рэгіёнаў за прыцягненне да сябе такім чынам замежных інвестараў павінна ўзмініцца: распрацаваны чарговы праект, які прадугледжвае стварэнне спецыяльнай эканамічнай зоны «Гроднаінвест» тэрмінам на 50 гадоў.

Эта СЭЗ стане ўжо чацвёртай у Беларусі. Раней былі створаныя СЭЗ у Брэсце, Мінску, а таксама ў Гомелі. Як і першыя тры, СЭЗ «Гроднаінвест» ствараецца перш за ўсё для прыцягнення замежных інвестараў. І дзякуючы выгаднаму геаграфічнаму становішчу Гродна, а таксама наяўнасці добрай інфраструктуры (перш за ўсё транспартнай) «Гроднаінвест» мае вялікія шанцы сур'ёзную канкурэнцыю Брэсцкай СЭЗ (на сённяшні дзень самай развітай).

Плануецца, што СЭЗ «Гроднаінвест» будзе складацца з двух сектараў — паўночнага прамысловага вузла «Грандзічы» і паўднёвага шматпрофільнага раёна «Калбасіна». Першы сектар уключае ў прадпрыемстваў — завод радыётэхнічнай апаратуры, аўтамабільных агрэгатаў, «БелТАПАЗ», камбінат будаўнічых матэрыялаў, прадзільна-нітачнае і тонкасуконнае аўтаднінні. Другі сектар мае толькі камунікацыі: гэта незабудаваная частка горада.

Замежных інвестараў прывабліваюць тым, што фірмы, зарэгістраваныя ў СЭЗ, першыя 5 гадоў будуть плаціць толькі 50% ад падатку на дабаўленую вартасць і палову падатку на даходы. Некаторыя, па прапанове адміністрацыі, нават могуць зусім вызывацца ад уплаты падатку на прыбытак і даходы. І, што асабліва істотна, рэзідэнты будуть вызвалены ад абавязковага продажу валюты.

Алесь САДОЎСКІ

Чырвоны Крыж прымушаючы плаціць

З нечаканымі цяжкасцямі сутыкнулася магілёўская аддзяленне Беларускага Чырвонага Крыжа.

5 гадоў аддзяленне выкарыстоўвае мікрааўтобус «Мерседэс», які належы Міжнароднаму Чырвонаму Крыжу. На аўтобусе дзяяцей з забруджаных «чарнобыльскіх» раёнаў вазілі на медычнае абследаванне, дастаўлялі лекі і прыборы ў вёскі. На аўтобусе таксама развозілі адзенне і харчы малазабяспечаным сем'ям і інвалідам.

Але нядайна міжнародная федэрацыя вырашила перадаць аўтобусік ва ўласнасць магілёўцам. І тут пачалося: мытня адмовілася афармляць машыну як гуманітарную дапамогу. У выніку магілёўскі Чырвоны Крыж павінен заплатіць амаль 4.000 долараў. Такіх грошай у аддзялення няма, і тыя, кім апякуеца Чырвоны Крыж, могуць застацца без патрэбнай дапамогі.

Сымон ГЛАЗШТЕЙН

Правы маленькага чалавека

Мы прызываюся, што паняцце «правы чалавека» выклікае перш за ўсё асацыяцыі з палітычнай сферай. Але проблемы з правамі чалавека ў нашай краіне зусім не зводзяцца да свабоды слова ці сходаў. У канцы мінулага тыдня Беларускі Хельсінскі камітэт правёў міжнародны семінар «Правы дзіцяці: проблемы гвалту над дзецімі».

Арганізатары ставілі мэту ўсебакова аблекаваць гэту проблему — таму на семінары разгледаліся пытанні сацыяльнай работы з дзецімі і сем'ямі, здраўдзяйнай, злачыннасці непаўнолетніх і г.д. Дакладчыкамі былі як беларускія, так і замежныя спецыялісты — педагогі, медыкі, юрысты, праваабаронцы. Са праўднай цікавасцю да семінара праявілі многія дзяржаўныя ўстановы Беларусі — ад міністэрстваў да выхаваўчы-працоўных калоній.

Калі ішла гаворка пра злачыннасць непаўнолетніх, выявілася наступнае: у адрозненіе ад Беларусі, дзе максімальны тэрмін пакарання для непаўнолетніх складае 10 гадоў — на Захадзе маюцца прэцэдэнты, калі за забойства прыгаворвалі 12-гадовых хлапчыкоў ажно да пажыццёвага зняволення (зрышты, такі тэрмін реальна не вытымліваўся). Але ўмовы ўтрымання на Захадзе непараўнаныя больш гуманні і спрыяльныя для сацыяльнай адаптациі.

У міністэрстве юстыцыі Галанды ёсць спецыяльная структура — аддзел па дапамозе дзеціям. Выканаўчы дырэктар гэтага аддзела Хэнк Крой засяродзіў сваю ўвагу на практицы, прынятай у ягонай краіне: рабіць акцэнт не на пакараннях, а на прадухіленні злачынства непаўнолетніх. Методыка прадухілення вельмі разглінаваная. Рэлігійныя арганізацыі і сацыяльныя службы кlapоцяцца пра дзяцей з бедных сем'яў: дапамагаюць ім матэрыяльна, знаходзяць магчымасці падзарабіць і, калі трэба, жылле. Ёсць спецыяльная сістэма

ягонай пасадаю: дырэктар дома для разумова адсталых дзяцей. Стан спраў у гэтай галіне, лічыцца сп. Шмід, наўпраст залежыць ад агульнай сітуацыі ў краіне. «Хаця камуністы шмат гаварылі пра гуманізм, але на практицы ўсё было накіравана супраць гуманізму. Паколькі разумова адсталыя людзі не-прадуктыўныя для дзяржавы — на іх звязатлі мала ўвагі». Цяпер, па словам Шміда, становішча паступова змяняецца: дзяржава істотна павялічыла фінансаванне, пачалі скарыстоўвацца новымі методамі адукцыі (у патрональных выпадках школьнай адукцыі можа працягвацца да 21-гадовага ўзросту), дзейнічаюць арганізацыі па дапамозе разумоваму адсталым людзям і клубы для іх, а бацькоў забяспечваюць інструкцыямі, як абыходзіцца з такімі дзецімі.

Прадстаўніца Еўрапейскага суда па правах чалавека Мансарат Мас заяўляла: «Усе дзеці пад

Вадзім КАЗНАЧЭЎ

вінны мець аднолькавыя права, незалежна ад эканамічнага становішча. Стан спраў у гэтай галіне, лічыцца сп. Шмід, наўпраст залежыць ад агульнай сітуацыі ў краіне. «Хаця камуністы шмат гаварылі пра гуманізм, але на практицы ўсё было накіравана супраць гуманізму. Паколькі разумова адсталыя людзі не-прадуктыўныя для дзяржавы — на іх звязатлі мала ўвагі». Цяпер, па словам Шміда, становішча паступова змяняецца: дзяржава істотна павялічыла фінансаванне, пачалі скарыстоўвацца новымі методамі адукцыі (у патрональных выпадках школьнай адукцыі можа працягвацца да 21-гадовага ўзросту), дзейнічаюць арганізацыі па дапамозе разумоваму адсталым людзям і клубы для іх, а бацькоў забяспечваюць інструкцыямі, як абыходзіцца з такімі дзецімі.

Вадзім КАЗНАЧЭЎ

Бабруйскае спіртовае рэха

«Спіртовая» справа вакол Бабруйскага гідроліznага завода і звязаныя з ёю арышты перакрочыла межы Магілёўскай вобласці.

Як паведамляе КДБ, па гэтай справе арыштованыя ў Бабруйску дырэктар спіртзавода Любанская раёна Мінскай вобласці, а таксама былы прэзідэнт алімпійскага фонду Гродна і прадстайкі адной з нямецкіх фірмаў.

Паводле падлікаў следства, у выніку зложжывання арыштованага дырэктара спіртзавода дзяржава страдала ў падобнай суме, якую ён зрабіў. Акрамя таго, яго абвінавачваюць у незаконным захоўванні боепрыпасаў — аўтамат Калашнікава, дробнакаліберная зброя, вялікая колькасць патронau. Двум астатачным арыштантам інкryмінуецца незаконную прадпрымальніцкую дзейнасць.

Іван ЗАСАДА

ПОКАЗУХА

На хоккей — по спискам, «под конвоем»

В Минском дворце спорта проходит финальный турнир по хоккею возрожденного некогда весьма популярного и массового соревнования «Золотая шайба» для детей до 14 лет. В турнире участвуют лучшие команды областей и столицы. Такое можно было бы только приветствовать, если бы соревнованиям детей кем-то весьма разумным и рассчитанным не была бы придана политическая окраска.

Привкус идеологии ощущается уже в названии «Турнир «Золотая шайба» на призы первого президента Республики Беларусь Александра Лукашенко». Не забудьте дети и их родители, кто вас обогодтельствовал! Тот самый Александр Григорьевич, который две недели со своей многочисленной четой (кроме охраны, там ведь были и Иван Иваныч, и «резонаторы» Зимовский с Хрущевой, и др.) наслаждался олимпийским зрелищем в Нагано, а теперь, видимо, решил внедрить в жизнь японский опыт, переиницировав его на белорусский лад.

Чтобы приобщиться к спорту смогли не только хоккеисты (их-то около 100), но и другие дети, директора минских школ получили строгую устную директиву: каждый соревновательный день направлять во Дворец спорта группу из 12-20 школьников с классными руководителями. В школах составлены графики, где четко расписано: кто, когда, куда и сколько. А чтобы недобросовестные учителья не вздумали увильтнуть или скалтурить (скажем, привести 2-3 детей вместо положенной по квоте дюжины), во Дворце спорта они должны отметитьсь у «государственного» человека.

Правильно: «Социализм — это прежде всего учет и контроль». Вот почему трибуны Дворца каждый день забиты битком.

Нет слов, хоккей — это зрелище. Но на зрелище не водят под конвоем. Впрочем, белорусская школа стремительно возвращается к самым худшим традициям советского времени: тотальные проверки, бумажная отчетность, жесткая идеологическая направленность. А теперь реанимировано и «конвойное воспитание».

Что ж, «за детство счастливое наше спасибо, родная страна!..

Михаил ПОТАПОВИЧ

Хто падумае пра гэтых «дзяцей вуліцы»?

Сучасныя «філаматы»

Ужо амаль год у Беларусі дзейнічае Народны ўніверсітэт, арганізаваны цэнтрам «Беларуская перспектыва». Вучача ў Народным універсітэце больш за 300 чалавек, заняткі праходзяць па выхадных днях ва ўсіх абласных цэнтрах і ў Салігорску. Якраз сёння, 27 сакавіка, у Гродне адбудзеца першы выпуск слухачоў, яны атрымаюць адмысловыя дыпломы «філаматаў» — так яшчэ ў мінулым стагоддзі называлі сябе аматары ведаў, якія згуртаваліся ў Вільні ў гурткі і дзейнічалі да разгрому царскімі ўладамі. Нядайна прэзідэнт Лукашэнка зварнуў увагу на сучасных беларускіх філаматаў. Распавядкою на пазамінульным тыдні пра «эмову» апазіцыі і Захад. Рыгоравіч узгадаў таксама пра «всевозможныя народныя универсытеты», у якіх выкладаюць знаёмыя асобы з апазіцыі. З падачы прэзідэнта мы зацікаўліся Народным універсітэтам і зварнуліся з пытаннямі да аднаго з каардынатараў гэтай праграмы Уладзіміра АНЦУЛЕВІЧА.

— Гэта праўда, што ваш універсітэт займаецца «падрыўнай» дзейнасцю?

— Праўда тое, што мы стварылі сетку адукациі людзей і даём ім веды. У праграме ўніверсітэта ёсьць абязвязковы і дадатковы курсы. Абязвязковы — гэта 60 гадзінай лекцый па эканоміцы, паліталогії, гісторыі Беларусі і гісторыі культуры нашай краіны. Тры дадатковыя курсы даюць магчымасць слухачам пазнаёміцца з праблематыкай эканамічнага рэфармавання, дзейнасці СМІ і мясцовага са-макіравання. Праграму Народнага ўніверсітэта фінансуюць спонсары, у тым ліку фонд Еўразія, які мае дамову з міністэрствам замежных справаў Беларусі. Да нас прыходзяць добраахвотна і займаюца бясплатна.

— Гэта як у савецкі час «ленінскія ўніверсітэты мільёнаў? Ви не баяцесь такога параўнання?

— Прага людзей да ведаў была заўсёды. Да ўсякіх «ленінскіх ўніверсітэтаў» існавалі гурт-

кі, цэлья грамадскія арганізацыі, накіраваныя на забеспячэнне попыту на інфармацыю і думку.

У дароваліцай Маскве, на-прыклад, дзейнічалі народныя ўніверсітэты, а ў Вільні яшчэ на пачатку XIX стагоддзя быў створаны гуртк «філаматаў» — аматараў ведаў. Філаматамі, дарэчы, былі Адам Міцкевіч, Ян Чачот. Гурткі дзейнічалі да 1823 года, потым іх удзельнікі былі эпраесаваныя царскімі ўладамі.

— А якія ў вас складваюцца адносіны з ўладамі?

— Пераважна ёсё залежыць ад кірауніцтва на мясцовым узроўні. Дагэтуль у нас быў праблемы толькі ў Салігорску, ды яшчэ ў Талачыне. Там адмовілі ў памяшканні для лекцыяў, і тады мясцовыя аматары ведаў сабраліся на хаде ў пенсіянера Анатоля Рылько — былога палітвазня. Заняткі праходзілі «пад ахавой» міліцыятаў і мясцовых чэкістак, але людзей гэта не запалахала.

— Хто наведвае Народны ўніверсітэт: толькі актыўісты

апазіціі, фронтаўцы, ці ёсць і людзі іншых поглядаў?

— Большасць, канешне, людзі нацыянальна сведомыя, демакратычных поглядаў. Але я бы не запісваў усіх у фронтаўцы ці нават у дэмакраты. Асабліва ў Брасці і Гродне сярод наведальнікаў Народнага ўніверсітэта шмат студэнтаў, якіх прывабівае высокі ўзровень нашых лектараў. Студэнты ацанілі тое, што атрымоўваюць у нас аўтактычныя веды, а не пропаганду часоў развітога сацыялізму.

— Калі эта не сакрэт, на-звіце тых, хто ў вас выкладае?

— Прэзідэнт жа сказаў — «вядомыя асобы з апазіцыі». Эканоміку выкладаюць прафесар Уладзімір Кулажанка, кандыдаты науку Людміла Гразнова, Яраслаў Раманчук. Гэта ёсё вядомыя эканамісты, а кіруе курсам член-карэспандэнт Акадэміі науку Іван Нікітчанка. Паліталогі чытаюць Уладзімір Ройда, Віктар Чарноў, Валерый Карбалевіч, іншыя спецыялісты.

Вядомыя гісторыкі Павел Лойка, Валянцін Голубеў, Уладзімір Емяльянчык, Уладзімір Сосна выкладаюць гісторыю Беларусі, а гісторыю беларускай культуры чытае Юрый Хадыка. Для выкладання дадатковых курсаў мы таксама запрасілі самых вядомых у сваёй галіне спецыялістаў, і як вынік — папулярнасць універсітэта расце. Калі звычайна аўдиторыя слыхачоў па меры завяршэння курса памяняеца, то ў нас — наадварот. Мы лічым, што гэта добрая прыкмета.

Алег ГРУЗДЗІЛОВІЧ

Психіяtry давно заметіли: весной у людей «без шарика» в голове и «с пропеллером» ниже спины обычно наступает обострение психических расстройств.

В марте несчастные влюбленные прыгают из окон, разорившиеся банкиры покидают родину и пытаются приглушить свою ностальгию по ней ананасами в шампанском, а Жириновский поливает своих коллег минеральной водой «Есентуки».

Не минула горькая чаша весенних обострений и нашу синеокую Беларусь. А начинилось все еще в феврале.

Возвращаясь из Нагано, наш президент прорвался-таки в российские регионы, куда, помнится, после определенных событий путь ему был заказан. Попросившись по-маленькому — возложить веночек к памятнику морякам- дальневосточникам, — наш глава государства сделал все побольшому: на Дальнем Востоке и в Сибири встречи с губернаторами, активом, разговоры с народом, реклама белорусского «экономического чуда». С истинным вдохновением наш президент ворвался в такую чуткую и такую желанную ему среди российского электратората. Неизвестно, как долго бы это все продолжалось, но пришел сигнал «пора и честь знать» — и ничего не оставалось, как возвращаться домой к неблагодарным минчанам, от которых ничего доброго в свой адрес не услышши.

То ли от обиды, что не удалось сразу в победном блицкриге дойти до Москвы, то ли в связи с магнитными бурами, которые одолели Жириновского, но из Минска уже на другой день после возвращения неслышно раскаты гнева. С неудержимой яростью в своих предпраздничных выступлениях Александр Григорьевич заклеймил злые элиты, не дающие добрым на-

родам СНГ интегрироваться до полного консенсуса, а кто хочет — и до самого, что ни на есть, катарсиса. Пламя в глазах президента Беларуси было настолько натуральным, что, говорят, пожарная охрана Минска объявила повышенную готовность, а в столицах СНГ встревожились.

Боевые действия пришлось полностью перенести на биржу.

Собрав последние резервы, Нацбанк бросился в атаку на доллар. Победа была близка, но подая Московская биржа вовсе закрыла торги по белорусскому рублю, обидевшись на доносившиеся из Минска проклятия. Резервы президента иссякли, и курс снова поднялся к 57 тысячам. Ко всему еще и Газпром сократил поставки в Беларусь газа, а котировки белорусского рубля прекратились на всех биржах СНГ.

Потери в проигранном сражении были подсчитаны на совещании 20 марта, руководство Нацбанка ушло в отставку, сняли одного замминистра, наказали 488 работников торговли. Во главе Нацбанка, управляющего полностью неконвертируемой валютой, поставили строителя. Была еще надежда на российский кредит, заложенный в бюджет Российской Федерации. Но тут — как гром среди ясного неба — Ельцин распустил правительство. Субъект, у которого можно попросить денег, просто исчез, и когда появится — неизвестно. Белорусских рублей, требующих конвертации, становится все больше, и есть основания ожидать следующего обвала.

Прогнозировать дальнейшие события очень трудно. Одно можно сказать достаточно твердо: жители нашей страны уже в ближайшие две недели победят не как минимум на 20%. Виновата в этом весна или что другое — пусть решают простые обычатели.

Віталій МАЛАШКО

Чудаки делают настоящую политику

Есть такое расхожее мнение: простой человек, дескать, политикой не занимается, не его это удел. Более того: считается, что политика — это совершенно грязное дело. Что, только тронув руку, ты пачкаешь весь и гадишь душу.

Так что — лучше не касаться? Неверно данное утверждение. Как раз сегодня политикой могут и должны заниматься «простые люди». Никакие потуги так называемых верхних эшелонов власти не рождают жизнеспособного организма. Экономика задыхается, бьется в конвульсиях. Государство слабеет. Престиж Беларусь страдает: в глазах наших соседей мы уже становимся объектом шуток и анекдотов. Значит, пришло время, настал час вступить в политику простым гражданам.

Для этого нужно многое — и чтобы припекло, и чтобы захотелось. Захочется лишь тогда, когда появится благородный пример, достойный подражания. О таком примере хочу рассказать.

Прохожие, пересекающие площадь Свободы в центре Минска, не один раз замечали пикетчиков, стоящих на углу

сквера. Сегодня они там стоят в защиту Андрея Климова, депутата Верховного Совета, подписавшегося за импичмент президенту. Прохожие замечают пикетчиков, останавливаются, разговаривают, интересуются — и вовлекаются в совершенно новые, непривычные, открытые отношения. Каждый это делает по-своему. Один с готовностью подходит к пикету и ставит свою подпись в защиту депутата. Другой, озираясь по сторонам, опасливо берет подпись на листке. Третий, якобы не замечая ничего и никого, идет своей дорогой и думает, что его такие проблемы никогда не коснутся.

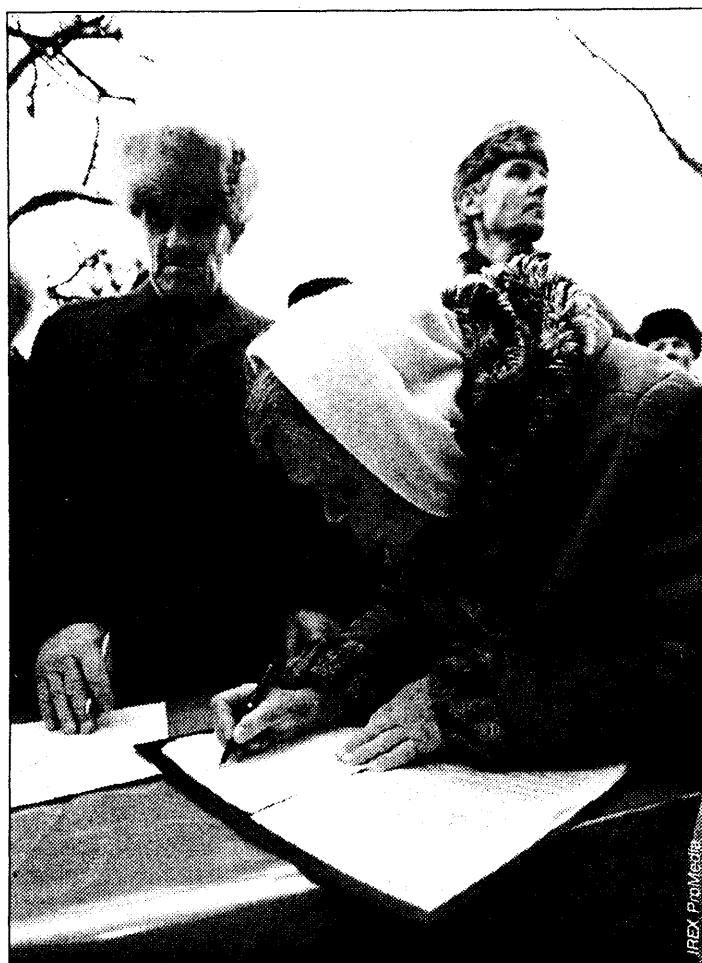
Политика сегодня делается и на улицах. Она делается нами в разговорах, в активном обсуждении того, что происходит в стране, в аргументах за и против. Политика становится делом каждого. Больше всего поражают немолодые женщины, убеленные сединами, прожившие, наверное, очень нелегкую жизнь, которые первыми откликаются на обращения пикетчиков. Когда слышишь от них такие откровения типа: «Я не отвечаю на телефонные звонки,

когда смотрю телевизионные новости. Я должна все дословно знать о политике», — тогда становится легче на душе. Если даже пожилые женщины настолько политизированы, то еще не все потеряно.

Активисты-пикетчики — это не наймы Запада, как с патологическим постоянством твердят пропаганда. Никто им долларов не платит за стояние в пикетах. Это такие же простые люди, которые уже не могут сидеть дома, тихо жалуясь на свою судьбу. Люди, которым надоело получать копейки на службе, которым надоела серая жизнь вокруг. Другой судьбы они хотят себе и своим детям.

Да, кто-то может посмотреть на них, как на чудаков. Но именно они — чудаки — делают сегодня работу по очистке наших душ. Именно они — чудаки — развенчивают представление о политике только как о закулисных играх верховной власти. Именно они — чудаки — разрушают миф о политике только как о грязном деле.

Грязь появляется там, где дела решаются скрыто. А на улице — здесь все открыто. Смотрите на этих людей, разго-

Если даже пожилые женщины настолько политизированы, то еще не все потеряно.

варивайте с ними, читайте их плакаты. И вы услышите все, что они хотят сказать. Ничто не скрывается, ничто не делается под ковром. Здесь самая открытая политика, самая честная игра. Здесь каждого видно.

Когда-нибудь, когда все обра-

тся, устоится, упрочится, восстановится законодательная власть, — первыми, кто заслушит благодарность, будут пикетчики, демонстранты, митингующие, простые граждане, кто своими усилиями вынужчит здоровое гражданское общество.

Людмила ГРЯЗНОВА

Радкі з лістоў

людзі мняюцца. Яшчэ лесе амаль усе нашыя вясковыя бабы казалі мене: «Ну, што ты ў ту палітыку сунешся? Лепш грады даглядай. Тут табе не Мінск — што, на ферме каровам пікет паставіш?». Мужыкі ў грады не пасыпалі, але глядзелі, як на дзівачку.

А сёлета ўжо не тое. Усім, відаць, пачынае дапікаць. Во суседка ѿнне неяк пытлічае: «Слухай, Лёля, каб мы тады за Пазыняка прагаласавалі — у мене пенсія была б мільён сто ці, можа, мільён чатырыста?» Смешнае пытанне, канечне. Але пачалі думаць цёткі — і ўжо добра.

Леакадзія ВАРАКСА,
настайніца-пенсіянерка,
Валожынскі раён

ОЧЕНЬ РАДА, что СВАБОДА снова выходит. Я не занимаюсь политикой — считаю, что это мужское дело (правда, настоящих мужчин в Беларусь осталось мало).

У меня растут дети, и хотелось, чтобы они жили в свободной стране, чтобы не бросали мальчишк в тюрьму за «графіты» на стенах. Сейчас трудно, но мы не жалуемся — работаем, крушимся, как белки в колесе, а денег катастрофически не хватает. Даже на полноценное питание, на лечение. Нужно купить обувь сыну, на газовое отопление, на телефон и прочее. Но некоторые живут хуже нас.

Ваша газета нужная, интересная, правдивая, хотя хотелось бы, чтобы больше материала было для душі, о душе и т.п.

Снежана АРТ,
г.Брест

Нужен ли оппозиции «план»?

Валерий КАРБАЛЕВИЧ

Белорусская оппозиция пребывает ныне в состоянии острого кризиса. Это означает невозможность и неспособность добиться успехов с помощью применяемых сейчас форм и методов борьбы. Вообще-то слова «кризис» не надо пугаться — это естественное и даже нормальное состояние любой политической силы после поражения. Проблема в том, что кризис затянут, продолжается уже больше года, а выхода не видно.

Хотя оппозиции удалось сохранить остатки Верховного Совета как структуру, способную обеспечить пусть минимальную консолидацию противников нынешнего режима, выиграть информационно-пропагандистскую войну за поддержку мирового общественного мнения, но внутри страны она не смогла дестабилизировать режим, расшатать его. Он выглядит более консолидированным, чем год назад. Не расширяется социальная база противников режима.

Взять большинство вряд ли возможно

Рассмотрим плюсы и минусы обеих концепций. Ориентация на завоевание большинства электората основывается на тезисе, что без привлечения новых социальных слоев к движению сопротивления расшатать нынешний режим очень трудно, если вообще возможно.

Однако на этом пути встают, по крайней мере, три проблемы.

Во-первых, почти заблокированы каналы и механизмы воздействия оппозиции на не свой избирательный блок. Независимые газеты читаются в основном сторонники оппозиции.

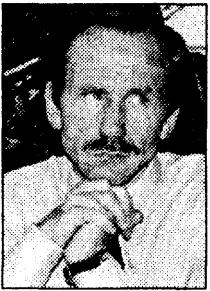
Во-вторых, невозможно привлечь новых социальных слоев на свою сторону с помощью апелляции к политическим проблемам (защита демократии, Конституции, прав человека, свободы СМИ, независимости страны). Для этого необходимо выдвижение на первый план социально-экономических лозунгов.

Но дело в том, что ни одна оппозиционная политическая сила Беларусь не может выступить со своими популярными социально-экономическими лозунгами, которые были бы для нее естественными, олицетворяли бы ее внутреннюю природу. Обратимся к примерам.

БНФ, конечно, может апеллировать к вопросам социальной защиты населения. Но все знают, что основная политическая функция Фронта — это национальное возрождение. А социальные проблемы для него являются как бы попутными, дополнительными, подчиненными главной идеей.

Лозунги либеральных рыночных реформ, которые предлагают ОГП, в условиях сегодняшней Беларуси тоже не получают поддержки большинства населения. Конечно, либералы могут выступать и выступают с популистскими предложениями, но это не их исконные, натуральные идеи, а чужие, заимствованные у других.

Казалось бы, требования защиты наемных работников, социальных прав граждан являются естественной политической нишей для социал-демократов и коммунистов. Однако парадоксальность ситуации состоит в том, что левые оппозиционные лозунги и призыва к перераспределению социальных благ от богатых к бедным эффективны при правом правительстве. Но очень трудно, оставаясь в рамках здравого смысла, оппонировать слева левому

правительству, каковым и является наша исполнительная власть. Сложно требовать у власти забрать еще больше у богатых, поскольку богатые, в основном, уже разорены. Говоря по-другому, ниша социал-демократов и коммунистов занята Лукашенко. Поэтому, чтобы каким-то образом присутствовать на политической сцене, социал-демократам приходится делать акцент на национальную идею. А коммунистам (ПКБ) пришлось сделать чуть ли не главным своим лозунгом защиту демократии, что совершенно не естественно для данной политической силы. Это явилось одной из причин раскола компартии и уже в последнее время породило проблему Щукина.

В-третьих, симпатии населения к Лукашенко основываются не на поддержке его социально-экономической политики. И объективные данные (материалы статистики), и субъективные (социологические опросы) данные свидетельствуют о том, что уровень жизни большинства электората за три последних года, по крайней мере, не улучшился. Иначе говоря, рейтинг Лукашенко оторвался от социально-экономического положения в стране. И расчеты на то, что углубление кризиса существенно изменит отношение населения к президенту, вызывают сомнения.

Едва ли не главная проблема оппозиции состоит в том, что поддержка Лукашенко большинством его избирателя основана на харизме президента. Он полностью перенес свои отношения с избирателем из сферы рационального (т.е. разума, логики, здравого смысла) в сферу иррационального (эмоций, чувств, предрассудков и мифов). В этой области с ним соревноваться очень сложно. Этот феномен хорошо проанализировал В. Подгор. Развенчание харизмы — задача исключительной сложности.

В связи с этим вызывает сомнение выдвижение лозунга «Бороться не против Лукашенко, а за общество». Пока население твердо верит президенту, он может легко манипулировать общественным мнением, дискреди-

тировать любые идеи и политические силы.

Воевать за большинство среди меньшинства

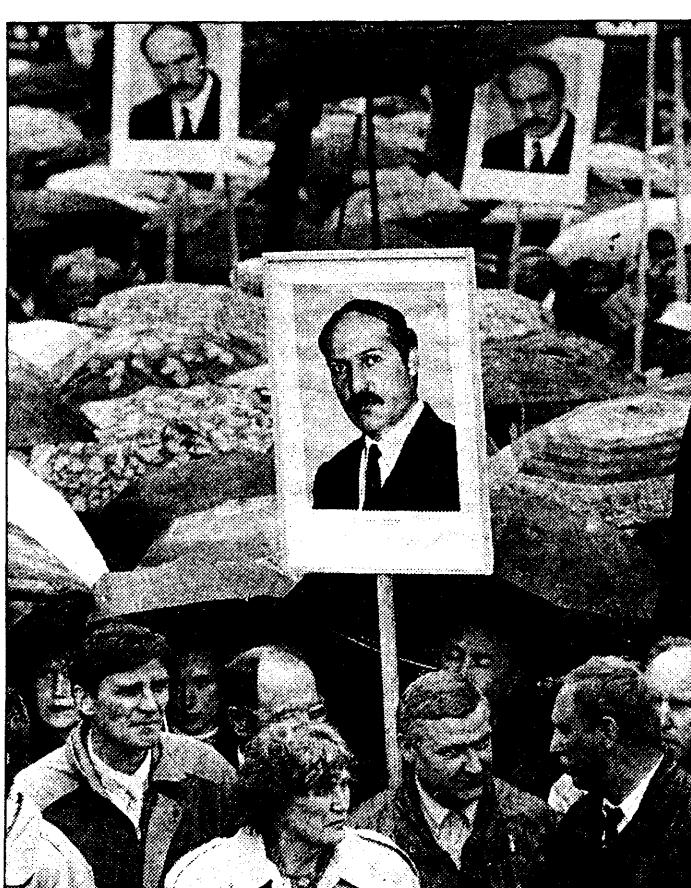
Вторая тенденция в стратегии оппозиции сводится к тому, что не нужно ставить в качестве ближайшей стратегической задачи завоевание электората Лукашенко и приобретение поддержки большинства населения. Потому что победить президента с помощью выборов или референдума невозможно. Во-первых, большинство поддерживает Лукашенко. Во-вторых, в условиях нынешнего режима расчитывать на свободные выборы не приходится. Они будут недемократическими, неравными, несправедливыми.

В-третьих, по конституции 1996 г. функции парламента настолько ограничены, что он бесправен и беспомощен перед президентом. Участие в деятельности представительных органов власти может использоваться, в основном, как способ расшатывания режима.

Это в демократическом обществе судьбу страны определяет большинство населения. В переходном, трансформационном обществе на переломных этапах его развития исторический выбор делает активное меньшинство. В качестве самых очевидных примеров можно вспомнить и октябрь 1917 г., и август 1991 г., когда во время путча ГКЧП 100-200 тысяч вышедших на улицу москвичей решили судьбу 300-миллионной страны.

Поэтому в рамках такой стратегии ближайшей задачей оппозиции должно стать завоевание большинства среди социально активной, политизированной части общества, элиты, достижение решающего перевеса в Минске, радикализация своих сторонников. Президент Арменій Тер-Петросян был вынужден уйти в отставку потому, что потерял поддержку элиты.

Благоприятствующим фактором является то, что избиратель Лукашенко хотя и многочисленный, но представляет социально

Кто они — убежденные сторонники или пришли на митинг за компанию?

гитимным парламентом) ориентирована на превращение Верховного Совета в детонатор, призванный взорвать ситуацию, искусственно ускорить ход событий.

Что делать? Работать головой!

Что представляется самоочевидным и минимально необходимым в сложившихся условиях? Прежде всего нужно если не объединение оппозиции, то хотя бы координация действий. Сейчас она существует, да и то частично, лишь при организации уличных акций. ОГП в одиночку пытается легитимизировать Верховный Совет, БНФ объявляет сбор подписей для отставки Лукашенко, энтузиасты собирают подпись под Хартией-97.

Непременным условием успехов противников режима является отказ от пренебрежения интеллектуальной работой. Может быть, единственным преимуществом оппозиции является то, что на ее стороне больше интеллектуальных сил. Пока этот капитал она безбожно разбазаривает. Необходимо разработать стратегию деятельности, говоря словами Зимовского, «план», который позволил бы найти уязвимые места в политике власти и их максимально использовать.

Дело в том, что президент периодически «подставляется». В силу особенностей режима и личных качеств Лукашенко, ему нужны регулярные подтверждения легитимности, демонстрация поддержки народа. Поэтому он всё будет инициировать новые политические кампании: референдумы, «интеграцию», «борьба с преступностью и коррупцией», «заговор оппозиции» и т.д. Но любая кампания — это всегда в какой-то мере провоцирование политического миникризиса. Т.е. власти постоянно идут на определенный, пусть минимальный риск.

Например, кампания «борьбы с коррупцией» вылилась в репрессии против номенклатуры, поставила ее в положение более уязвимое, чем то, в котором оказалась оппозиция. Быть сегодня в Беларуси руководителем — самая опасная профессия. Террор контрольных органов привел к тому, что государственные и хозяйствственные руководители оказались по своему социальному и профессиональному статусу в ситуации 30—40-х гг. со всеми вытекающими отсюда последствиями.

Оппозиция не увидела этих перемен в политической обстановке. С конца 80-х гг. номенклатура была главным противником демократов. Сейчас они могут стать союзниками.

Другой пример. Введенные с начала года новые правила уплаты налога с совокупного годового дохода затронули в основном избирателей оппозиции и предоставили редкий по нынешним временам шанс возглавить движение протеста, трансформируя материальные интересы людей в политические требования. Ибо в условиях авторитарного режима любой протест неизбежно приобретает политический характер. Однако оппозиция в очередной раз «проспала». Она, как обычно, жила своей собственной напряженной внутренней жизнью: осуждала возможность участия в будущих парламентских и президентских выборах, собирала подписи под Хартией-97 и т.д. А между тем предприниматели в Гродно приняли решение о создании собственной партии.

Всякая оппозиция хоть чего-нибудь стоит, если она умеет защищаться. Тем более наступать.

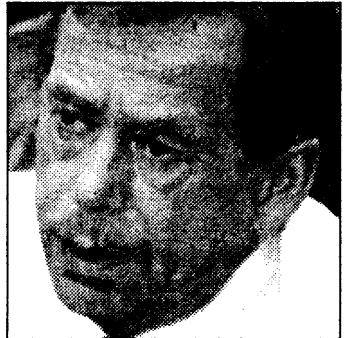
NATO – это Солидарность

Вацлав ГАВЕЛ,
президент
Чешской Республики

ПРАГА: Мы прошли долгий путь от тех поэтических, бодрящих и эйфоричных дней, последовавших за падением коммунизма — дней внезапно обретенных свобод, огромных и зачастую весьма наивных надежд. Восемь лет спустя энтузиазм, самопожертвование и солидарность во многом сникли, ослабли — по крайней мере, в моей стране. Теперь мы живем в жесткой посткоммунистической реальности, когда вскрылись пороки, рожденные десятилетиями коммунизма, и зачастую мы не в состоянии справляться с ними.

Эти перемены не означают, что все сворачивает на старую колею. Наоборот: то, что когда-то было чудесной мечтой, создающей почти карнавальную атмосферу, и от чего мы наивно ожидали воплощения в действительность за одну ночь, начинает материализоваться, несмотря на все трудности. Этот процесс уже не воспринимается как чудо.

В те годы, когда мы, так называемые диссиденты, противостояли тоталитарному правлению, каждый из нас, вероятно, соглашался в том, что одной из целей является роспуск Варшавского Договора, этого оружия Советской имперской державы.

Нам было менее понятно, какой новый тип европейской коллективной безопасности должен быть создан. Многие воспринимали NATO как некоего двойника Варшавского Договора, учрежденного для того, чтобы демократии могли совместно защищать себя от распространения коммунистического влияния. Двойника, который потерял бы свой смысл существования, как только противник исчезнет. Новый пан-европейский альянс безопасности представлялся его заменой, поскольку среди нас жила наивная вера в то, что в новой эре всеобщей демократии альянсы безопасности больше не будут иметь значения.

Все оказалось по-другому. NATO нуждалось в переменах, если оно не хотело превратиться в нелепый клуб ветеранов холодной войны. Включение в состав NATO новых демократий сделало бы его пан-европейским инструментом коллективной обороны. Действительно, когда

расширение и связанная с ним трансформация будут завершены, Европу ждут перспективы жизни в мире, безопасности и свободе, перспективы внутреннего порядка, основанного на справедливых принципах.

Но Польша, Венгрия и Чешская Республика, три первые посткоммунистические страны, которые должны присоединиться к NATO, могут быть полезными членами только если мы осуществим важные практические перемены в наших собственных системах обороны. Все законодательство, относящееся к безопасности и вооруженным силам, должно быть обновлено. Мы должны научить наших командиров думать по-другому, и многое должно быть сделано для того, что называется взаимодействием. Должны быть завершены структурные изменения в наших вооруженных силах. Со временем наш военный арсенал должен быть модернизирован.

Все это потребует затрат, но будет менее дорогостоящим, нежели изолированная оборона, изоляция, обреченная на поражение. Эти вопросы ныне являются предметом ежедневных политических дискуссий. Однако я полагаю, что ничего третьего не дано.

Слово «альянс» имеет несколько значений. Оно может означать несколько стран, объ-

единяющих свои силы с тем, чтобы более эффективно противостоять возможному врагу или же, наоборот, установить контроль над какой-то другой страной. Структура такого альянса преимущественно закрыта — это структура, в которой сила более важна, чем нравственные ценности.

NATO представляет собой совершенно иной тип. Этот альянс направлен на защиту ценностей тех, кому служит его мощь: права человека, власти закона, демократии, свободы выражения и рыночной экономики. Таким образом, он является направленным на защиту не только национального суверенитета или geopolитических интересов, но также определенного рода человеческой культуры и цивилизации. Это означает, что основное обязательство такого альянса заключается не просто в калькуляции geopolитических интересов, но в чем-то гораздо более глубоком — в солидарности.

Я твердо верю, что именно так NATO видит себя — как альянс солидарности тех, кто разделяет общие ценности. Принципы солидарности и открытости лежат в корнях самой природы этих ценностей: было бы весьма трудно вообразить кого-нибудь, кто уважал бы права и свободы человека только в своей собственной стране. Открытость и принцип солидарности при-

надлежат к самой сущности NATO, и как таковые, они также заложены в тексте Вашингтонского Соглашения, открывшего дорогу расширению альянса.

Членство в NATO — это не просто защита безопасности, связанная с обязательством быть готовым защитить другую страну, и эту цену мы платим за готовность другой страны защитить нас. Для меня NATO является не просто торговой сделкой или рыночным отношением, но выражением духа. Духа любви к свободе, духа солидарности, духа желания сообща защитить наше общее культурное богатство, духа союза, который не случаен, а глубоко нравственен.

Если бы мы, удовлетворенные тем, что пригласили нас, забыли о тех, кто не был приглашен, — это вступило бы в противоречие с духом альянса и с принципом его открытости. Здравый смысл подсказывает, что все кандидаты не могут быть приняты в NATO одновременно. Тем не менее, необходимо повторить, что NATO открыто для всех евроатлантических демократий; ни для одной страны оно не закрыто по тем или иным тактическим соображениям. Придет черед Румынии и Словении, равно как и трех стран Балтии. И прочие европейские страны, даже Украина и Беларусь, в один прекрасный день смогли бы обратиться с просьбой о членстве.

Восемнадцать лет тому назад Польша привнесла в историю двадцатого столетия слово «Солидарность» с большой буквы. Сегодня сутью NATO также должна быть солидарность — и тоже с заглавной «С»!

© Project Syndicate,
March 1998

НАВІНЫ

27 сакавіка 1998 г., № 31

Дарэчы

Не выключана, што Генеральны сакратар NATO Хав'єр Сала на наведае Беларусь у пачатку ці напрыканцы гэтага лета — менавіта ў гэты перыяд у яго напруженым рабочым графіку ёсьць «вокны», якія можна было б выкарыстаць для паездкіў Мінск.

Як вядома, Надзвычайні і Паўнамоцны Пасол Беларусі ў Каралеўстве Бельгія Уладзімір Лабунёв будзе выконваць адначасова функцыі кіраўніка прадстаўніцтва Рэспублікі Беларусь у органах Паўночна-Атлантычнага альянсу. Плануецца, што 19 красавіка ў штаб-кватэры NATO ён уручыць кіраўніцтву гэтай арганізацыі сваю даверчыя граматы.

На словах У.Лабунёва, у склад прадстаўніцтва Беларусі ў Арганізацыі Паўночна-Атлантычнага дагавора, апрача яго, увойдуць яшчэ чатыры работнікі беларускага пасольства — намеснік па палітычных пытаннях Аляксандр Байчорай, ваенны прадстаўнік Анатоль Кастэнка, прадстаўнік пры Штабе аўяднаных узброенных сіл NATO ў Еўропе Дэмітрый Кажарскі і першы сакратар Андрэй Якушэнка, які будзе памочнікам па тактычных і тэхнічных пытаннях. У.Лабунёв адзначыў, што «Беларусь, як і іншыя краіны, павінна ўзаемадзейнічаць з міжнароднымі арганізацыямі і асабліва такай магутнай, як NATO, па міжнародных законах і не можа ў гэтым сэнсе выдзяляцца з усёй сусветнай супольнасці». Нашая краіна, па словам пасла, «мае намер будаваць адносіны такім чынам, каб не пашкодзіць ні сабе, ні агульнаеўрапейскай бяспекы».

БелаПАН

Новая жизнь Ли Пена

Компартия решила, что второй номер китайской иерархии, считающийся главным виновником кровавого подавления мирной студенческой демонстрации на площади Тяньаньмэнь в 1989 г., должен остаться в политической элите страны.

Ли Пен, в течение последних десяти лет являвшийся бесменным премьер-министром Китая, начинает новую карьеру. Передав бразды правления правительству экономисту — реформатору Джю Ронгхи, 69-летний Ли Пен был избран на прошлой неделе председателем Национальной ассамблеи Китая.

тая. Несмотря на все разговоры, делающие его главным виновником кровавых событий 1989 года, ему удалось избежать позорного поражения,

предсказываемого ему в самых высших партийных кругах. За нового председателя Национальной ассамблеи проголосовали 2.616 «посланцев народа», в итоге Ли Пен набрал 88,9%. По признанию делегатов от Гонконга, компартия постоянно «давила» на парламентариев, делая все возможное, чтобы обезопасить своего лидера от «позора» быть избранным менее чем 80% голосов. Кроме того, в провинциях была развернута мощная пропаганда — в результате в Пекин «на съезд китайского народа» были направлены специально отобранные местными функционерами делегаты.

«Наследник престола» выходит из тени

Назначение самого молодого из семи членов китайского высшего партийного руководства Ху Изинтао на пост вице-президента КНР вызвало немалое удивление у международных наблюдателей.

До сих пор эта протокольная должность в большинстве случаев занималась беспартийным, что должно было символизировать единство всех «патриотических сил страны». Это назначение пятого человека в партийной иерархии, до этого заглядывавшего сильно засекреченный «организационный отдел», по мнению некоторых дипломатов, означает, что 71-летний глава партии и государства Цзян Цземинь, переизбранный на прошлой неделе на пост главы государства подавляющим большинством голосов в

значенные преемники «великих кормчих» Китая кончили расстрелом или преждевременным отстранением от дел. Что будет с этим?

СУСЕДЗІ

Україна — газавы магнат

Кіраўніцтва канцэрна «Укргазпрам» заяўляе, што Україна можа самастойна забяспечыць сябе газам.

Згодна з нацыянальнай праграмай, разлічанай да 2000 года, Україна намеціла ўдвая павялічыць здабычу газу і зможа поўнасцю забяспечыць нацыянальныя патрабнасці, поўнасцю павялічыць залежнасці ад паставак з Расіі. Пра гэта заяўіў на меснік старшыні прайлення АТ «Укргазпрам» Іван Дзік. Па здабычу газу, прайфармаваў ён, Україна займае 19-е месца ў свеце; па спажыванні — пятае і па імпартце — другое пасля ЗША.

Сёння Україна здабывае 17 млрд. куб. м газу. Залежы Дняпроўска-Данецкай упадзіні — асноўнага газаноснага радиўчыка краіны — складаюць не менш чым 1 трлн. куб. м газу, а прагназуемыя запасы ў Чорным моры — каля 1,5 трлн. куб. м. За транзіт па сваёй тэрыторыі газу з Расіі ў Цэнтральную і Захоўнюю Еўропу (каля 95% расійскага экспарту) Україна штогод атрымлівае 2,5 млрд. долараў даходу, на гэтыя гроши куплялася да трэці ўсяго спажыванага ў краіне газу.

БелаПАН — УНІАН

Салдаты ласёу не патурбуюць

У мінулы панядзелак літоўскія вайсковуцы былі прыведзены ў баявую гатоўнасць.

Пазаўчора да іх далучыліся матарызаваныя калоны з Эстоніі і Латвіі. Аб'яднаныя сілы краін Балтыі праводзяць вучэнні «Вясновы вецер». Гэта першыя вучэнні, поўнасцю арганізаваныя па єўрапейскіх правілах. У прыватнасці, асабліва ўвага нададзена экалогіі: як паведаміла міністэрства абароны Літвы, «флора і фауна ў раёне дзеянняў практычна не будзе закранутыя. Савецкія традыцыі, калі нават пасля мірнага войска заставалася выпаленая і вытаптаная зямля, адышлі ў мінулае».

Таццяна КАМОРСКАЯ

Навука ў Канадзе — перамога ў Амерыцы?

Хакеісты зборнай Беларусі, складзенай з ігракоў, якія выступаюць у беларускіх клубах Усходне-Еўрапейскай хакейнай лігі, прайгралі і чацвёрты, заключны матч нацыянальной камандзе Канады з лікам — 3:7.

Нагадаем, што трэх папярэднія матchy таксама прынеслі поспех канадцам — 11:2, 8:2, 9:4. Усяго па выніках турніру беларусы залінулі 11 шайбаў, прапагаваўшы ў свае вароты акно 35. Як бачыце, няма і намёку на роўнасці сілаў. Аднак нельга разглядаць вынікі заакіянскага ваяжу нашых хакеістаў толькі скрозь прызму спартыўных вынікаў. Трэнеры нашай зборнай і не ўтваралі, што ляцяць у Канаду вучыцца ў родапачынальнікаў хакею. Больш за палову каман-

ды атліпіцаў і будуць перамагаць, — гэта бяспрэчна.

Дый увогуле беларускія хакеісты пашучу асвойваюць свет. Легіянеры збраюць медальны ўраджай на чужым лёдзе. Чэмпіёнам Польшчы ў складзе «Уні» (Асвенцым) стаў варрат Генадзь Шабанаву, а прывёў «Уні» да перамогі нядыўні настаўнік зборнай Беларусі Андрэй Сідарэнка. Залатыя медаль чэмпіяна Расіі — у Алега Антоненкі («АБАРС», Казань), сярэбранымі прызёрамі сталі Андрэй Скабелка, Уладзімір Копаць, Сяргей Чарняўскі («Тарпеда», Яраслаўль).

Сямён ПЛОЦ

Каханне і здрада без эмоцыяў

«Вольная сцэна» вырашыла адчыніць ад класікі. Апошняя прэм'ера — не Брэхт і не Мальер, а сучасная п'еса Алены Папоўай «Развітанне з радзімай» у пастаноўцы Уладзіслава Осіпава.

Калі меркаваць па п'есе «Развітанне з радзімай» (дарэчы, летьась міністэрства культуры адзначыла як лепшы ў 1997 годзе твор нашай драматургії), то стыхія Алены Папоўай — будзённае жыццё. Яе героі — звычайнія людзі, якіх лёгка ўяўвіць сабе проста на гарадскіх вуліцах. То, што мы бачым на сцене, сапраўды магло бытэ адбыцца (адбылося?) з такім вось звычайнімі людзьмі. І толькі ў назве — «Развітанне з радзімай» — захаваўся нейкі высокі пафас. Хаця гэта можа быць горкі іранічны намёк на тое, што пафас у будзённым жыцці немагчымы.

Для кампаніі прыяцеляў, якіх сабраў разам прыезд быў сябровы, а цяпер эмігранткі Дзіны (актрыса Алена Гудкова), па сутнасці, няма проблемы развітання з радзімай. Яны ўвесі час абмяркуваючы пытанне: ці не з'ехаць за мяжу? — але непакояцца пры гэтым толькі пра ўласны дабрабыт. Маральны каш-

тоўнасці мала хвалююць не толькі «адмойную герайню» Дзіну, але і «амаль што станоўчых» персанажаў — мужа і жонку Баннікаўых (Ігар Сігоў і Таццяна Жахоўская), таленавітага навуковца Паручніка (Юрас Жыгамонт). Абыякавасць усіх герояў да проблему маральнасці часам набывае паталагічныя формы, яны быццам бытуюць наиздольня да чалавечых пачуццяў. Ні горкіх слёз, ні шырага смеху — затое ўсе на сцене амаль пастаянна п'юць што шампанскэ, то гарэлку. Трэба адзначыць, што «натуралистычныя» стыль ігры акцёраў пэўную частку публікі наўвядзіць у зман. Героі абсалютна спакойна рэагуюць на сапраўды трагічнае здарэнне — смерць Карасёва (Валерый Кашчэу) ад сардэчнага прыступу, і глядачы ў зале пачынаюць перашпектаваць: ён што, сапраўды памёр..

Мяркуючы па рэакцыі залы, публіцы хацелася б большай дынамікі, больш пачуццяў і хаця б крышанку камедыі. Пэўны элемент камедынансці ёсьць у імпрэзе дзякуючы Людміле Сідаркевіч у ролі Лялькі ў дуэце з Мікалаем Кучыцам (Барыс). Гэта, відаць, не столькі ідэя

драматурга, колікі рэжысёрскае рашэнне і заслуга цудоўнай актрысы. Кожнае жывое, трапнае слоўца гледачы сустракаюць удзячным смехам, аднак такіх слоўцаў, на жаль, няшмат. П'еса распавядае пра навуковых супрацоўнікаў, а дакладней — пра «саўкоў» з вышэйшай адукцыяй. Гэтай жа катэгорыі людзей, відаць, твор і адрасуецца ў першую чаргу, бо сёня мала каючы восьмушку за жывое праблемы «вечных мэнэзэсай» (малодых навуковых супрацоўнікаў), якія «прадацца» не могуць, бо іх не купляюць..

Перашкаджае глядацкаму ўспрынняццу падзеяў занадта «русіфіканая» мова персанажаў. На «Вольной сцэне» руская п'еса Алены Папоўай ідзе ў перакладзе Раісы Баравіковай, але, відаць, некаторыя рэзали жыцця «вечных мэнэзэсай» не паддаюцца перакладу на беларускую мову. Тым больш, што частка дзеяння аddyбаеца 7 лістапада, калі героі з дзяжурнымі жартакамі «адзначаюць» гадавіну рэвалюцыі (святкуюць з такім жа абыякавасцю, з якой і ханаюць, і здраджваюць адзін аднаму). «Мы пойдзем да нашых пакутных братоў», — гу-

чыць са сцэны, але сэнсу гэтай фразы не ловіць ніхто. Увогуле, мысліць па-беларуску штампамі немагчыма — а героі стараюцца. Іншая рэч — размовы за чаркай пра каханне ды пра жыццё, яны жывыя, «сапраўдныя».

Спектакль атрымалі зусім не пра «развітанне з радзімай». Яго галоўная тэма — блізкасць людзей, сямейныя і ўвогуле чалавечыя сувязі. Яны могуць быць цэплымі і інтыхнымі — як у сям'і Баннікаўых. Могут быць шчырымі і свойскімі — як у Барыса і Лялькі, людзей з аднолькавымі лёсамі, папросту з адным лёсам на дваіх. Блізкасць двух людзей можа быць рамантнай, як у Іны і Посніка (Любуй Арцімовіч і Дзмітрый Бойка) — яны былі знаёмыя з 16 гадоў і раптам сустрэліся пасправднаму. А якія — у чалавека можа быць блізкіх людзей зусім, як у прыгажуні Дзіны. Нягледзячы на яе крывадушнасць і жорсткасць, гэтую «адмойную герайню» хочацца шчыры пашкадаваць. Яна невінаватая, праста ўсе няма близкага чалавека. Яна вабіць многіх, але не знаходзіць нікога. Вось і ўся гісторыя.

Ганна ШЫМЕЛЕВІЧ

Адукацыя за мяжой

Пасправай свае сілы

Беларускі камітэт Каледжай міжнароднай супольнасці (*United World Colleges*) ад'яляе конкурс на паступленне ў Адрыятычны міжнародны каледж у Італіі, у Міжнародны Паўночны каледж Чырвона-Грыжа ў Нарвегіі (100% за кошт каледжа), у Міжнародны каледж Уотэрфорд Камхлаба (Пайднёвая Афрыка), у Міжнародны каледж Сімона Балівара (Венесуэла) (50% за кошт каледжа). Больш грутоўную інфармацыю можна атрымаць па адрасе: г.Мінск, вул.Кірава, 21, пакой № 21, тэлефон: 227-04-67.

Тэрмін навучання ў каледжах — 2 гады. Студэнты маюць права выбіраць накірунак навучання.

Абітурыенты мусіць мець поўных 16 гадоў на 1 верасня 1998 г.

Міжнародны каледж Сімона Балівара (Венесуэла) дае вышэйшую сельскагаспадарчую адукацыю (кіраванне сельскай гаспадаркай, фермерскім менеджментом), таму ўзрост абітурыентаў у гэты каледж — 18—22 гады.

Конкурс праводзіцца ў два туры. Першы тур — завочны. Абітурыенты павінны да 15 красавіка 1998 г. даслаць у адборочную камісію па адрасе: г.Мінск, 220050, вул.Кірава, 21, пакой № 21, наступныя дакументы:

1. Заяву на ўдзел у конкурсе з указаннем свайго адраса, а таксама адраса, тэлефона і нумара сваёй школы.

2. Эсэ на беларускі і англійскі мовах на тэму «Беларусь у єўрапейскім доме», аб'ёмам 6—7 стронак вучнёўская сшытка.

Тыя, хто пройдуць завочны адукацыйны тур, будуть запрошаны на сумоўе, якое адбудзеца 25 красавіка 1998 г. Падчас сумоўя будзе выяўляцца ўзровень ведаў абітурыентаў па гісторыі Беларусі, беларускай мове і літаратуры, англійскай мове, сусветнай гісторыі і культуры.

Да сумоўя абітурыенты мусіць падаць у адборочную камісію:

1. Копію пасведчання аб нараджэнні; 2. Даведку аб стане здароўя; 3. Копію ведамасці аб паспяховасці з 1997/98 навучальным год.

Апроч таго, камісіі могуць быць прадстаўленыя граматы, дыпломы і іншая інфармацыя, якія сведчыць пра творчую і спартыўную дзеянасць абітурыента.

Камітэт шукае спонсараў для аплаты 50% коштai за навучанне ў каледжах Пайднёвой Афрыкі і Венесуэлы.

Беларускі камітэт Каледжай міжнароднай супольнасці

ВІНШАВАННЕ

Viva Алесь!

Заўтра, 28 сакавіка, у мастака-жывапіцца, сябра творчай суполкі «Пагоня» Алеся Цыркунова юбілей — яму спаўніеца 50 гадоў.

За гэты час ён навучыўся моляваць усё — і партрэты, і пейзажы, і сюжэтныя карціны. І робіць эта адмыслова. Хто хоча яшчэ раз пераканацца — няхай прыходзіць на юбілейную выставу мастака ў Палац мастацтва з 14 красавіка. А каму не церпіца — можа звітацца на экспазіцыю ў Інстытуце праблемеў культуры, што на вуліцы Каліноўскага, 12.

А нашае пажаданне будзе адно:

Ars longa — vita longa!

Сябры і калегі-«пагонеўцы»

АФІША

Вясна — надзвычай напружаны час у сталічным музычным жыцці. Яшчэ наперадзе апошняя канцэрты фестывалю «Мастацтва — дзесяці і моладзі»: у Канцэртнай зале філармоніі 28 сакавіка пройдзе сустрэча з кампазітарамі Г.Вагнерам і В.Карэнікам, а 29-га адбудзеца выступленне навуянцай Рэспубліканскага каледжа мастацтваў і сталічных музычных школаў (абодва канцэрты пачынуцца ў 16-й гадзіне), а ў Зале камернай музыки 28-га выступіць Д.Бельцокова (флейта) і А.Зыль (фартэпіяна). А тым часам аматары класічнай музыки ўжо запасліся квіткамі на цудоўныя канцэрты наступнага вясення фестывалю — «Мінская вясна».

У рамках міжнароднага музычнага фестывалю «Мінская вясна», як і летась, адбудзеца гастролі салісткі Венскай оперы. 30 і 31 сакавіка ў Канцэртнай зале выступіць А.Мілякавіч (сапрана), П.Хербіх (меца-сапрана) і В.д.Брандэ (бас). На першым канцэрце ў суправаджэнні Дзяржаўнага камернага оркестра і Дзяржаўнага камернага хору Беларусі яны выканаюць творы Моцарта, а на наступны дзень аўстрыйскія спевакі разам з вядомым беларускім піяністам Ю.Гільдзюком выступяць у праграме камернай музыки.

У Зале камернай музыки фестывалю «Мінская вясна» адкрыцца 31 сакавіка канцэрты ансамблю салісткі «Класік-авангард», а 2 красавіка тут адбудзеца аўтарскі канцэрт кампазітара С.Бельцокова. У выкананні Камернага хору і аркестра *Sologus*, салісткі Т.Пятровай (сапрана) і А.Казанцевай (сапрана), а таксама чытальніка В.Анісенкі прагучыць канцэрты на вершы Янкі Купалы, Якуба Коласа, Максіма Танка, фрагменты «Усяночнай», а таксама адбудзеца першае выкананне араторы С.Бельцокова «Светлае аза-

рэнне» (аўтар тэкстаў С.Іваноў).

Фестываль «Мінская вясна» будзе доўжыцца больш за два тыдні, у Канцэртнай зале філармоніі яго завершыцца 15 красавіка выступленне Ірыны Архіпавай, а ў Зале камернай музыки фестывальная канцэрты з узделам шматлікіх імянных гасцяў будуть ісці да 23 красавіка. НАВІНЫ будуть свячесава паведамляць аб праграме фестывалю сваім чытагачам.

ТЭАТРЫ
Тэатры Мінска сустракаюць школьныя вясення канікулы адпаведным рэпертуарам. Будзе што паглядзець на «ранішніках», дын на вячэрнія «дарослыя» імпрэзы таксама можна завітаць школьнікам, асабліва старшым класнікам.
Тэатр імя Янкі Купалы пачынае канікулы ў выступіць з «Паўлінкі», якія пройдзяць 28 сакавіка ў 11:30 і ў 17:00. 29-га можна паглядзець «Карлік Нос» (ранішні спектакль), «Ажаніца» — не журыцыца (вячэрні на Вялікай) і «Крыавая Мэры» (Малая сцэна, 18:30). 30-га раніцай пройдзе «Пунсовая кветачка», увечары — прэм'ера, «Інтыхны тэатр Міровіч». 1 і 2 красавіка на Вялікай купалаўскай сцэне — «Ідэлія», 1-2-га таксама — «Смех лангусты» (Малая сцэна).
Надзвычай багата дзіцячых спектакляў — амаль столькі ж, сколькі дарослыя — прапануе і Тэатр оперы і балета. 27-га раніцай пройдзе балет «Чыпаліна», увечары — «Дон Кіхот», 29-га дзень прагучыць оперу «Чароўная музика», а ўвечары прагучыць оперы шэдэўр «Вяселле Фігара», 29-га яшчэ адзін «балетны» дзень — раніцай «Доктар Айба-

літ», увечары «Лебядзінае возера». 31 сакавіка можна паглядзець «Чароўную музыку» (у 11:30 і ў 17:00), а б'яўленая на вечар 2 сакавіка опера «Чы-Чы-Сан» адміняеца.

Новая пастаноўка Тэатру-студыі кінаакцёраў таксама адпаведана дзесяцям — гэта казка «Шчукунок». Каб даць усім ахвотным магчымасць паглядзець гэту імпрэзу, тэатр пакажа сваю прэм'еру не дома, у маленькай утольнай тэатральнай зале, а ў канцэртнай зале «Мінск». Гэта адбудзеца 29 і 30 сакавіка ў 11:00 і 14:00.

У Рускім тэатры можна паглядзець 27-га — «У прыцемках», 28-га — «Раскіданае гняздо», 29-га — «Хрыстос і Антыхрыст», 1 красавіка — «На залатым возеры», 2 красавіка — «Цяжкія людзі, або Жанік з іерусаліма». Маладзёжны тэатр 28 сакавіка прадстаўляе сваю імпрэзу «Што такое хаканне», Малы тэатр 29-га ў памяшканні Тэатру юнага глядча дасць «Камедью», Тэатр-лабараторыя беларускай драматургіі «Вольная сцэна» 28-га яшчэ раз пакажа новую драму «Развітанне з радзімай», пасля чаго адправіца на гастролі ў Гродна.

У Тэатры музычнай камедыі 27 красавіка пройдзе «Цыганскі барон», 28-га — «Дарагая Памела», 29-га раніцай «Стойкі ала-вяны жайнерык», увечары — «Жанчына-кажан», 1 красавіка — «Шклянка вады», 2 красавіка — «Цыганскі барон». **ГАСТРОЛІ**
Надзвычай багатая гастрольная афіша бліжэйшых дзён, быццам бы маскоўскія «зоркі» разлічваюць, што ў дні школьніх

НАВІНЫ

</

